

מסוכן, אכזרי וירחי

כדרך של קבוצות רעיוניות קטנות, היינו נפגשים גם במסיבות חברתיות מאולתרות, שערכנו בבתי החברים. אחת המסיבות האלה נערכה בחדרה של חברה, שגרה כדירת כנינו של רופא תל-אביבי. אני זוכר במערפל שלרופא היתה בת קטנה, שריחפה איכשהו בשולי המסיבה. מכיוון שהתקרבת או ליוס הולדת ה-23, ובתו של בעל-הבית היתה רק ילדה, לא שמתי לב אליה. בוודאי לא חלמתי שתהיה איפעם אשתי.

חמש שנים לאחר מכן, כשהייתי כבר עורך העולם הזה, עלה על דעתי שכדאי לעשות משהו כדי להנהיג בארץ פירסום מיסחרי מודרני. בימים ההם לא היו כמעט מודעות ואותן שהיו — היו מתחת לכל ביקורת. החלטנו להכין כמה מודעות לרוגמה ביוזמתנו. שתכננה כהן בחורות צעירות ויפות — רעיון מהפכני אז.

עורך מדור-הקולנוע שלנו היה ירדני מיכאל ("מיקו") אלמו, שייסד את תיאטרון הצימיקצווי בשם זירה. בתיאטרון כזה יש תמיד המון צעירות יפות. ביקשנו אותו לנדב לנו צעירה כדי לצלמה במודעות-לרוגמה על שפת-הים. הוא הביא חיילת בשם רחל. לקחנו אותה לשפת-הים, צילמנו מה שצילמנו, ואחרי-כך התנדבת, כג'נטלמן אמיתי, להביאה הביתה. רכבתי אז על אופנוע כבד, הושבתי אותה מאחור, ובחול הים התהפכנו. לא היו נזקים לנפש ולמכונה. הפקדתי אותה בשלום בביתה.

אחרי-כך ערכנו את "מיכצע חלום". הבטחנו לאפשר לכמה קוראים להגשים את השוקותיהם הנסתרות. בין השאר רצינו לאפשר לחיילת, שאינה באה מבית עשיר, לבלות סוף-שבוע במלון המהדר ביותר שהיה אז בארץ — השרון בהרצליה. מיקו הציג שוב את אותה החיילת, רחל. לקחנו אותה לאותו מלון וצילמנו אותה כשהיא מתפנקת בחדרה, בחדר-האוכל, במועדון הלילה ובשפת-הים.

לכך היו שתי תוצאות:

ראשית, באתי בשבת לשפת-הים כדי לראות איך מבצעים את המלאכה. היתה איתי כלה, אלמנת-טילחמה ממוצא רוסי, בעלת עיניים נהדרות והרבה מאוד נפש. נכנס לה לראש שאני מפלרטט עם החיילת. היא נטשה אותי.

שנית, הכתבה לא מצאה חן בעיני הרמטכ"ל (יגאל ידין), שהיינו מסוכסכים עימו. כתוצאה מכך הועברה החיילת העברתי עונש לקסטנינה, רופא צבאי רחום עזר את התהליך, והיא הועברה למישרד ליד תל-אביב, כך שיכלה להמשיך ולהשתלם בהוראה. כעבור כמה חודשים גנשתי את החיילת הזאת שוב, לגמרי במיקרה. התיאטרון של מיקו הציג מערכון שכתבתי על שועלי שימשון (סיפור-אהבה שהתבסס על אחד מפירקי סיפרי, בשדות פלשת 1948), ובאתי להצגת-הבכורה. אותה חיילת באה לשם בחברת בחור. בהפסקה שוחחנו, והשיחה התגלגלה לגילי. הייתי כבר בן 28, אך נראיתי כבן 20. וזאת היתה קללה שרדפה אחרי ככל ימי נעוריי: כשהייתי נער נראיתי כילד, כשהייתי כבר גבר צעיר נראיתי כנער.

התערבנו על גילי, על מה מתערבים? על נשיקות, כמוכן. זכיתי בשש. קבענו פגישה כדי לפרוע את החוב. נפגשנו כמה פעמים, הגענו באופנוע לכמה פינות-נוי בארץ (אני זוכר במיוחד את הגיבצה המיוערת מעל לעין-כרם). באחד הימים קבענו פגישה בדיונגוף... ההמשך לעיל.

מילחמת ק' בה'

או: אליה וקוץ בה

לפני שלושה שבועות שירר הרדיו ביום אחר שתי ידיעות שנגעו לשני יורדים.

בנייר-העיתון התנפל ראש-העירייה, אדוארד קוץ' (שמו האמיתי קוד, כלומר טבח בגרמנית), על דיפלומט אוסטרי. הוא האשים את אוסטריה בקיום יחסים עם אירגון-המרצחים אש"ף, וייסר את האיש על תמיכה בטרור הבינלאומי וכו' וכו'.

הדברים נאמרו בפומבי, ונועדו, כמוכן, לעשות רושם על היהודים בעיר היהודית הגדולה בעולם (יש הקוראים לה - JEW YORK).

מי שרוצה להיבד' חר בנייר-העיתון, מוטב לו להח' ניף ליהודים תמימים אלה.

באותה השעה עצמה שהה ברונ קרייסקי, הקאנצלר-לשעבר של אוסטריה, ברמי שק. הוא ניהל שם משא ומתן מפרד על שיחרור השבויים הישראליים, המוחזקים בידי אירגונו של אחמד ג'בריל, שהוא סוכן סורי לכל דבר. קרייסקי עבר לא מכבר ניתוח קשה בכליות (הושתלה לו כליה שלי-שית) ומסע זה אינו קל לו.

קרייסקי

מי משני האנשים האלה הוא יהודי טוב יותר? ק' האמריקאי המנגן על הדיעות הקדומות הפרימיטיביות ביותר של ב'הרני היהודיים, למען רווח פוליטי ואישי — או ק' האוסטרי, המסכן את בריאותו כדי לשרת עניין, שאינו יכול להניב עוד שום תועלת אישית או פוליטית בשבילו?

לפגישה עם חיילת בשם רחל. הספקתי להיכנס לג'יפ שלי, כשהתנפלה עליי קבוצה מאורגנת של כארבעה צעירים, מזויינים בידיות של טוריות, וניסו להוציא אותי מתוך הג'יפ הסגור. לפני כן הנחיתו מהלומה על ראשו של שלום כהן, שנלווה אליי במיקרה, והוציאו אותו מכלל פעולה.

איני יודע מה היתה כוונתם של המתנפלים — האם לחטוף אותי, לשבור לי את העצמות או גרוע מזה. הם לא הצליחו להוציא אותי מהג'יפ. התגוננתי כמיטב יכולתי. שכנה שראתה במיקרה את המתרחש וזעקה חמס, קבוצה של צנחנים בהנהגת ירמי בורנבו המנוח (מות ידועה מאוד אז) רצה אלינו, והמתנפלים ברחו. הם לא נלכדו מעולם. ההנחה היא שהתקרית היתה קשורה במאמר שהופיע כמה ימים לפני-כן בעולם הזה, שבו מתחתי ביקורת קטלנית על מעשה-ההוועה שביצע אריאל שרון בכפר קיבית, כפקודת משה דיין.

התוצאה היתה שנשרו לי האצבעות בשתי ידיי. הוועק למקום אמכולנס שהוכיל אותי לבית-החולים הדסה ברחוב בלפור. זה הצר שלי. היה צד שני.

החיילת, שעיתה הייתי אמור להיפגש, המתינה לי במקום

אורי אבנרי

יונה אישי

המיועד. כשלא הופעתי, סברה שהתעכבתי בעבודה והחליטה לגשת למישרד המערכת, שלא היה מרוחק ממקום-הפגישה. כשהגיעה לשם, ראתה ברחוב התקהלות של אנשים נרגשים, שדיברו על התנקשות. ביניהם היו גם חברי המערכת שלנו. כששאלה עליי, אמרו לה: "רק עכשיו לקחו אותו באמכולנס. זה היה הוא שהתנפלו עליו."

רחל מיהרה לבית-החולים, כשהיא רואגת לחיי, ונרגעה רק כאשר אמרו לה שם שאין בעיות, רק שתי ידיים שבורות. גרתי אז לבדי בצריף ישן ברחוב הירשנברג בתל-אביב. התעוררה השאלה איך אעבור את השבועות הקרובים, כשאני יכול להשתמש בידיי. רחל התנדבה לגור אצלי, כדי לעזור לי להתקלה, לאכול ועוד ועוד.

ההמשך כמו אצל פול ניומן. רק הסוף היה שונה. אחרי שגרה איתי כדי לסעוד אותי, לא היתה סיבה להיפרד לאחרי-מכן. חיינו חמש שנים בחטא, ואז נישאנו.

אגב, פרשה זו חזרה על עצמה כעבור 18 שנים. בדצמבר 1975, ביום השנה למיקרה הראשון, חזרה רחל הביתה מעבודתה בבית-הספר, בחדר-המדרגות ובמעלית ראתה שלוליות של דם, והתרגזה על כי השכנים אינם רואגים, אחרי שהם קונים בשר, שהדם לא יטפף בבית. בהגיע המעלית לדירתי, ראתה רחל שהדלת פתוחה, והרבה אנשים ממלאים את הדירה — שכנים, שוטרים, חובשים ועוד. אני שכתתי על הארץ.

היא הספיקה כקושי לשמוע שמישהו ניסה להתנקש בחיי, כשהגיע האמכולנס. הפעם היא נסעה איתי לבית-החולים. אני מקווה שזה לא יהפוך למינהג.

בת הרופא

יכול מישהו לשאול: אותה חיילת, רחל, שהיתה לך פגישה איתה, איך הגעת אליה?

לפני כמה שבועות פנתה אליי אחת העיתונאיות הרבות, העוסקות בהצגת שאלות כאלה, ושאלה אותי: איך היכרת את אשתך?

לא היה לי חשק להשיב לה, מפני שזה סיפור ארוך. אז שתקרא זאת להלן.

ב-1946 פירסמתי, יחד עם כמה חברים, כתביעת רעיוני בשם במאבק. שהיכה גלים רבים בארץ. התיזה המרכזית שלו היתה שהיישוב העברי בארץ מהווה אומה חדשה ונפרדת, במיסגרת העם היהודי. האומה החדשה תשתלב במרחב השמי ותנהיג אותו לקראת הישחרור. דיברנו על תרבות עברית חדשה, בת-הארץ, פולחן-הצברים צמח במידה רבה מתוך ביטאון זה.

(הבים בליבלו בין גישתנו ובין תורת הכנענים, מפני שהיו כמה תכונות משותפות. אך לא הייתי מעולם כנעני — לא ביחס ליהודים, לא ביחס לערבים.)

כשנים האחרונות לחיי היה נתן אלתרמן האליל התורני של חסידי ארץ-ישראל השלמה. עד היום מעלים המתנחלים את שמו על נס בכל הורמנות — גם בכינוסים המוקדשים לתיארת אירגון-הטרור שלהם.

אלתרמן

חיים ברעם הזכיר לי שאל-תרמן אמר בשעתו את דעתו על הטרור היהודי בלשון שבוודאי לא נתעם לחסידי הטרור של היום. ב-4 ביולי 1947 כתב אל-תרמן שיר שבו תקף מי שהגן אז על מבצעי פעולות-הטרור, מכי וון שהם "יהודים לאומיים". כל מילה בשיר זה נכונה שיבטעיים כיום.

תחת הכותרת "הנימוק הפי סול" כתב אז אלתרמן:

הליסטים הממשיך במסע ללא רסן
ויוק על כל סייג
בפיות אקדחים
וידו השחורה מעלינו נמרשת
הוא אחי.

ולכן — כך אומרים לו — ימשיך נא במלאכת
אל נרגו. נעמוד מרחוק
ובגמרו להרוג איש נקי, תנהו לכת
חובתנו לראות נבלה
ולשתוק.

או לכל היותר לשדלהו בנחת,
אך לתמוס בו בזרוע —
חלילה וחס.
הוא אחי. במלים אחרות, הנה ככה
הוא מושע! אבל ממוצא מיוחס.

כן, יכול הישוב להגיד: אין בי כוח
לעצור את שרירות מסעם במחיד
כי כבלים על ידי
ומחוץ אין מנוח
ולכן — בזהירות, במחותר, בלאט.

רק שיקול שכזה יש לו ערך קובע
(ואף הוא — לא תמיד הוא חשובן מיבטחים)
אבל חטא הוא לפסוק:
אם אחי המושע
לא אנוע... כי אל מילחמה באחי.

הנימוק הלוה
יימחה נא מלוח!
יחמשו לו סוגדיו הצדקות אחרות!
הנימוק הלוה
מהו? שער מתוח
לשחיתות ציבורית הנותנת מירות!

אם אחיך הם — זו חובתך שיבעתיים!
במישחק האדום.
בו ניגר גם דמם.
הבושה היא לשמור על נקיון הכפיים —
החובה היא: לקום!
עימם או נגדם!

כי ישנה מילחמה! שמה: מילחמת הכרח
בליסטים מסוכן, אכזרי וירחי —
עוד הערב, אולי,
שוב יאיר הירח
את הדם הנקי שיסמוך הוא בעיר!

שתי ידיים שבורות

הסרט של פול ניומן על שחקן-הביליארד המיקצועי, ששודר לפני שבועיים בטלוויזיה הישראלית, הזכיר לי פרק מחיי.

לא מעולם לא הייתי יפה כמו פול ניומן, ומעולם לא שיחקתי ביליארד. גם לא סנוקר או פול. איני מבין אף את כללי המישחקים האלה. מנפרד כץ ניסה פעם להסכים לי, על גבי שולחן-המישחק העומד באמצע הטרקלין בדירתו בהמבורג, אבל גם הוא נכשל. זה היה מסוכן מדי למוח שלי.

בסרט מתחזה ניומן כשחקן-חובב. הוא מפיל בפח חובבנים אחרים ולוקח מהם את כספם, בנצחו תמיד במישחק המכריע. כשהתרמית שלו מתגלה, מתנפלים עליו החובבנים הנוזעמים ושוברים לו את האגודלים בשתי ידיי.

הוא נמלט לדירת אשה. זו מטפלת בו במסירות עד להחלמת ידיו, וכך נולדה האהבה. וזה הזכיר לי, באחד הלילות ברצמבר 1953 יצאתי ממישרד-המערכת בשעה מאוחרת, כדי לנסוע